

דוח משוב לסטודנט

מזהה סטודנט 407010
 מזהה מבחן 001000285268
 מספר מבחן 0001
 תאריך בחינה יום שלישי, 29 ביולי 2025
 שם קורס משפט מינהל'
 מרצה ד"ר הראל אסף

ציון מבחן סופי	פקטור	ציון מבחן מחושב	ציון מבחן מקורי	ניקוד שאלות פתוחות	ניקוד שאלות סגורות	תשובות נכונות (שאלות סגורות)
96.00	8.00	88.00	88.00	68.00	20.00	5

סיכום

מספר השאלה בטופס המקור	מיקום התשובה שסומנה בטופס המקור	ניקוד	ניקוד מירבי	התשובה שסומנה	התשובה הנכונה
1		68.00	80.00		
2	1	4.00	4.00	1 ✓	1
3	2	4.00	4.00	2 ✓	2
4	1	4.00	4.00	1 ✓	1
5	1	4.00	4.00	1 ✓	1
6	2	4.00	4.00	2 ✓	2

תשובה נכונה
 תשובה חלקית
 תשובה שגויה
 לא נענתה
 תשובה עודפת

משפט מינהלי

ד"ר אסף הראל

צוות ההוראה: עו"ד אור תמר, עו"ד ורד זגורי

מס' קורס: 859931302

בחינה מועד א', סמסטר ב' 2025 תשפ"ה

אוניברסיטת בר אילן

משך הבחינה: שעתיים

בחינה בחומר סגור, למעט סילבוס וקובץ חקיקה המצורפים כנספחים לבחינה.
יש להשיב על כל השאלות - הן על השאלה הפתוחה והן על השאלות הסגורות.

בהצלחה!

הסמכות המנהלית

עקרון חוקיות המנהל- כאשר יש פגיעה ממשית בזכויות אדם, יש צורך להסמכה מפורשת המתירה את הפגיעה (בזרנו). בעניינו, אין הסמכה מפורשת לפגיעה. המדיניות פוגעת בכלל אזרחי מדינת ישראל, כל אדם שמחזיק רכב המדיניות חלה עליו. וביום הציון המאבק המדיניות חלה על כלל האזרחים. קיימת פגיעה בכבוד האדם, בחופש התנועה ובקניין. לכן צריך הסמכה מפורשת בחוק על מנת לפגוע בזכויות אלו. המדיניות עברה ע"י הסמכות השירית. נבחן את תנאיה.

סמכות שירית

נתון כי הממשלה החליטה להעביר את המדיניות בעזרת הסמכות השירית לפי ס' 32 לחוק יסוד הממשלה. לסמכות השירית יש מגבלות פנים ומגבלות חוץ.

מגבלות פנים:

1. בכפוף לכל דין - הממשלה יכולה להשתמש בסמכות השירית כל עוד זה כפוף לכל דין. נראה כי בעניינו, יש פגיעה בזכויות חוקתיות של אזרחי המדינה. כגון פגיעה בחופש התנועה ובכבוד האדם. יש חוק שמסדיר את הפגיעה בזכויות יסוד, הפגיעה צריכה להיות מידתית ולעמוד בפסקת הגבלה.

2. עשייתה אינה מוטלת בדין על רשות אחרת- בעניינו, לא נתון כי החוק מוטל על רשות אחרת. אך, הגיוני שמדינית הקשורה לבטיחות בדרכים תהיה מוטלת על משרד התחבורה.

מגבלות חוץ:

1. לא ניתן בעזרת הסמכות השירית לפגוע בזכויות אדם. בעניינו, מתקיימת פגיעה בזכויות אדם של כל אזרח במדינת ישראל. פגיעה זו היא פגיעה משמעותית. נפגעות גם הזכות לכבוד, הזכות לחופש התנועה וקניין.

2. צריך להתאים לעקרון שלטון החוק, ביזור סמכויות והפרדה רשויות.

3. לא ניתן באמצעות הסמכות השירית להעביר הסדרים ראשוניים, הסדר ראשוני נוגע לאוכלוסייה רחבה מאוד ומדובר בנושא משמעותי שאנו מצפים שיוסדר בחקיקה ראשית בכנסת (רובנשטיין). בעניינו, המדיניות פוגעת משמעותית בכלל האוכלוסייה, מדובר בהסדר משמעותית שהיינו מצפים שיעבור בחקיקה ראשית בכנסת ושהנוסח לא יתקבל ע"י ארגונים פרטיים אלא על ידי הכנסת. ההסדר מונע מאנשים לנסוע ברכבם פעם בשבוע, מחייב לתלות דגלים ביום הציון ואף מטיל קנסות על מי שלא יפעל כך. בנוגע, להטלת קנסות. כאשר יש הטלת קנסות, קיימת פגיעה משמעותית בקניין. הטלת קנסות מחויבת לעבור בהסדר ראשוני, בעקבות חשיבותה ופגיעתה. (ועדת המעקב)

סמכות מעין חקיקתית-

ניתן לטעון כי נוסח המדיניות שהשרה קבעה ע"י שימוש בנוסח של "אור ירוק" מהווה תקנה בת פועל תחקיתי. תקנה בת פועל תחקיתי צריכה לעמוד ב3 קריטריונים.

1. הסמכה מפורשת ע"י רשות מתוקף החוק- הממשלה הסמיכה את השרה לקבוע את המדיניות ע"י הסמכות השירית.

2. נורמטיביות- שינוי של זכויות וחובות. כלומר, שינוי המצב המשפטי, בעניינו, המצב המשפטי השתנה בעקבות המדיניות. בעקבות המדיניות על אנשים שנוסעים ברכב מידי יום לבחור יום ספציפי שלא יסעו בו ברכב. בנוסף, אנשים שלא יעשו זאת ולא יניפו דגל ביום המאבק יקנסו. נתונים אלו משנים את המצב הנתון.

3. כלליות- ציבור בלתי מסוים. מדובר בציבור בלתי מסוים. ראשית, כל אדם המחזיק ברכב יכנס תחת סעיף א. ניתן לצאת ולהיכנס אם מוכרים/קונים רכב. לגבי ב וג מדובר בכלל האנשים במדינת ישראל.

המדיניות עשויה להוות תקנה בת פועל תחקיתי. היא משנה את המצב ונוגעת בציבור רכב. בנוסף יש לפרסמה ברשומות (ס' 17 לפקודת הפרשנות). המדיניות שנקבעה היא משמעותית.

האצלה- הממשלה האצילה בחוק את הסמכות לקבוע את המדיניות ("באמצעות שרת התחבורה") לשרת התחבורה. על מנת להאציל את הסמכות נדרשת האצלה מפורשת. חוק יסוד הממשלה ס' 33(א) מתיר האצלה של סמכות לשר. אך, לא ניתן להאציל את הסמכות השירית. ניתן לטעון שהסמכות השירית לא נאצלה אל השרה אלא רק המדיניות עצמה. מנגד, ניתן לטעון שמדובר בהאצלה של הסמכות עצמה וזה פסול. בנוסף, מדובר באצלה בהיקף רחב. מדובר במדיניות שתפיע על כלל הציבור ולכן האצילה בעייתית.

האצלה כפולה- האצלה כפולה אסורה אלא אם הממשלה הסמיכה מפורשות את השרה להאציל לעובד ציבור. (פתח תקווה וס' 33ג) ניתן לטעון כי השרה האצילה את סמכותה לארגונים שונים בכך, שביקשה שישלחו לה נוסחים והיא תבחר את הנוסח שיימצא חן בעיניה. בנוסף, נתון שבחברה בעקבות יעוץ של יוועציה ולכן לא הפעילה שיקול דעת. מנגד, ניתן לטעון שלא מדובר בהאצלה אלא בהסתייעות בלבד. היא בחרה לבסוף על פי שיקול דעתה ולא התנערה מאחריות ושימשה "כחותמת גומי" לכן, מדובר בהסתייעות. הארגונים עשויים להיות גופים פרטיים או דו מהותיים. יש איסור על האצלה לגורם פרטי, אך ניתן להסתייע בגורם פרטי (פיליפוביץ). לא נתון כי היא פיקחה עליהם. אך, אם מדובר בהסתייעות ולא האצלה אין צורך בפיקוח. ניתן לטעון שמשום שהיקף הסמכות הוא גבוה מאוד. מדובר בקביעת מדיניות שתשפיע על כל אזרחי המדינה גם האצלה וגם הסתייעות במקרה כזה עשויה להיות בעייתית.

עקרון עצמאות שיקול הדעת(מיכלין)- נראה כי השרה לא התנערה מעצמאות שיקול הדעת שלה ובחרה ע"פ שיקול דעתה. מנגד, הסתמכה על יועץ עוזריה ולכן נפגע שיקול הדעת. בנוגע להצבעת השרים נראה שהייתה פגיעה בעצמאות שיקול הדעת שלהם. חלקם התנגדו בעקבות שיקולים פוליטיים(שנדון עליהם בהמשך). אך, לאחר דברי ראש הממשלה דעתם הושתקה וראש הממשלה טען שקיבל כבר החלטה. כתוצאה מכך, נפגע עקרון שיקול הדעת של השרים שהתנגדו.

סמכות עזר- ניתן לטעון כי הדיון הוא חלק מסמכות עזר של הממשלה להעביר החלטות מנהליות.

סמכות אכיפה- בסעיף 3 של המדיניות נקבע שמי שיעבור על שאר התנאים יענש בקנס. ניתן לבחון את סמכות האכיפה של הרשות. ניתן לטעון כי הקנסות מהווים ניסיון של הרשות "להתעשר גם של האזרחים כפי שנקבע בפסק דין(ברמר נ' עיריית תל אביב). מנגד, ניתן לטעון שמטרת האכיפה היא לוודא כי כלל הציבור יקשיב להוראות המדיניות. יש לבחון האם בסמכותה של הרשות לאכוף את המדיניות.

ההלך המנהלי:

תשתית עובדתית- נראה כי הממשלה הסתמכה על תשתית עובדתית לקויה. לפני החלטה מנהלית יש צורך בלהשתמש בתשתית עובדתית איכותית. בפס"ד ירונט נקבעו 4 פרמטרים מצטברים. איסוף הראיות, שייכות לעניין, אמינות הראיות וראיות מהותיות. בעניינו, נתון כי אורך הוועדה היה כ-3 שעות. ניתן לטעון כי 3 שעות זה זמן קצר מידי להחלטה שכזו. ראשית, השרה פנתה לראש הממשלה בעקבות עלייה בתאונת דרכים וראש הממשלה הבטיח לקדם זאת בישיבת הממשלה. בנוגע לתשתית עובדתית בחלק זה נתון כי השרה החליטה כך בעקבות עלייה בתאונת דרכים. אך, לא ברור אם היא בררה את הנושא ובחנה מה הסיבות שבכלל מובילות לתאונת דרכים. אולי הבעיה היא בתשתיות ולא בהכרח בציבור הנוסעים בלבד. לאחר מכן ראש הממשלה כינס את ישיבת הממשלה, נתון כי הדיון נסמך על מחקרים מדעיים אותם הביאה עוזרת השרה, שמתנדבת בעמותת "אור ירוק". לכן, עשויה להיות בעיה עם המבחן השלישי שנקבע ביורונט העוסק באמינות הראיות, נבחן ע"פ מבחן הראיה. מחד, ניתן לטעון כי מדובר במקורות אמינים, אור ירוק הוא ארגון המתעסק בתאונת דרכים, בנוסף הובאו מחקרים מדעיים. מאידך, מי שהביאה את המידע היא מתנדבת בעמותה ועוזרת השרה ולא הגורמים הבכירים בארגון ולכן יש בעתיות בתשתית מה שעשוי לפגוע באמינות הראיות. העבודה כי המידע הגיע מעוזרת השרה, כאשר השרה מנסה להעביר את החוק ויש לה אינטרס אישי בעניין(שנדון עליו בהמשך). לכן, התשתית מתעררת כתוצאה מכך. בנוגע לשאר המבחנים נראה כי בוצע איסוף ראיות של יועצת השרה, הראיות אכן שייכות לעניין, ולגבי הראיות מהותיות, ניתן להניח כי הראיות אכן מהותיות משום שהן מגיעות מאור ירוק. אך, יש בעתיות בעקבות עוזרת השרה. לסיכום, אני סבורה כי התשתית העובדתית בעייתית היה צריך להסתמך על מספר רב של ארגונים ומחקרים.

חובת הנמקה- נראה שלא צורפה למדיניות הנמקה מסודרת וברורה. יש חשיבות להנמקה משום שזה מונע שרירותיות, שומר על אחדות ועקביות. נראה כי בעניינו, לא בוצעה הנמקה מסודרת לציבור הרחב אלא רק ניתן שזה בעקבות הגידול בתאונות הדרכים.

זכות טיעון- לא ניתנה לציבור זכות טיעון בנוגע להחלטה המנהלית. לפני החלטת המדינית היה צורך לשמוע את האנשים שעשויים להיפגע מהחלטה. כאשר החלטה מנהלית פוגעת בזכויות אדם, יש לשמוע את טיעונם וקולם של האנשים שעושים להיפגע מההחלטה. לפי מבחן הפגיעה-לא חייב פגיעה בזכות אלא מספיק באינטרס. על הממשלה היה לשמוע בלב חפץ את טענותם לפני שקיבלה את המדיניות מחמירה ביותר. מנגד, במדיניות כללית אין חובה.

ניגוד עניינים ומשוא פנים- נבחן אובייקטיבית, מספיק פוטנציאל להמצאות בניגוד עניינים, העובדה כי התשתית העובדתית התקבלה ע"י עוזרת השרה מהווה ניגוד עניינים ומשוא פנים. לשרה היה אינטרס אישי שהמדיניות תתקבל כדי שתוכל לקדם את עצמה פוליטית, ניתן לראות כי לפרסום המדיניות, אף ניסתה לקדם את עצמה ולהתמודד על ראשות מפלגתה. נראה כי יש ניגוד עניינים ברור, במהלך הדיון היה צריך להסתמך על מידע מגורמים שהם אינם עוזרי השרה שפועלים מאינטרס אישי גם. בנוסף, השרה קיבלה את נוסח אור ירוק בעקבות המלצות מעוזרה שידוע שהם נמצאים בניגוד עניינים(העוזרת מתנדבת אור ירוק).

שיקול הדעת המנהלי:

החובה לשיקול שיקולים עניינים והאיסור לשיקול שיקולים זרים- בעניינו, היו מספר מקרים של שקילת שיקולים זרים. ראשית, השרים שהתנגדו להעברת המדיניות. השרים התנגדו בעקבות הרצון למנוע מהשרה רווח פוליטי. מדובר בשיקול זר ולא ענייני. שיקול פוליטי לרוב מהווה שיקול זר למעט מקרים חריגים כגון משרת אמון. השרים בחרו לא להעביר את המדיניות לא בעקבות ול ענייני, באותה עת לא היה ברור עדיין מה תהיה המדיניות אך, להעביר מדיניות שתמגר את התאונת דרכים בלי פגיעה באזרחים היא שיקול ענייני. בנוסף, יש סיבות גם להתנגד שעשויים להוות שיקול ענייני. אך, לא לתמוך בעקבות רווח פוליטי שיהיה לשרה הוא שיקול לא ענייני.

בנוסף, החלטת ראש הממשלה להעביר את הסמכות מהשרה לשר החינוך - מדובר בשיקול פוליטי שעשוי להוות שיקול לראש הממשלה יש את הסמכות בחוק(ס' 22) להעביר שר מתפקידו אם לא מבצע את המדיניות שמעוניין ראש הממשלה. אך ניתן להפעיל על כך ביקורת שיפוטית(עילת הסבירות). בעניינו, מחד, החוק מסמיך את ראש הממשלה לכך והוא ראשי קול שיקול פוליטי(הוכרע בפסיקה) מאידך, מדובר בשיקול זר, ההחלטה הפוליטית להעביר אותה לא מגיע ממקום ענייני אלא מקידום אינטרס אישי בלבד.

עילת הסבירות- יש לבחון האם האיזון אינטרסים שנעשה ע"י ראש הממשלה. ניתן להפעיל ביקורת שיפוטית על הממשלה וראש הממשלה במקרה שבו נעשה איזון אינטרסים שגוי.(התנועה למען איכות השלטון). בעניינו, ראש הממשלה בחר באינטרס הפרטי שלו על אינטרסים אחרים. נראה כי ההחלטה פוגעת בציבור אך, זהו לא האינטרס שהוביל את ראש הממשלה בקבלת החלטה. מחד, אין בעיית סבירות משום שכבר התקבל בפסיקה שראש ממשלה יכול להעביר שר מתפקידו ממניעים פוליטיים. מאידך, ניתן לטעון כי במקרה זה מדובר באי סבירות.

לגבי החלטת הממשלה להתעלם מהיועץ של היועמ"שית בעייתית ועשוי לא לעמוד בסבירות. דעת היועמ"שית היא מחייבת והיא הדעה המקצועית בנושא. התעלמות השרה מיועצה ככל הנראה יוביל לבג"ץ ששם תיבחן סבירות החלטת הממשלה. בג"ץ לא אמור לדון בדיון תאורטי כמו בפס"ד השבכ ויש צורך בעתירה כנגד הממשלה.

מידתיות- כאשר יש פגיעה בזכויות אדם ובאינטרסים יש לבחון האם הפגיעה מידתית. מדובר במדיניות שנועדה לתכלית ראויה. נבחן את 3 המבחנים.

1. קשר רציונלי- קשר בין האמצעי למטרה- ככל שהמטרה היא מיגור תאונות דרכים. נראה כי הנפת דגלים ביום המאבק לא תמגר את התופעה. בנוגע לסעיף הראשון נראה כי יום ע שבו הנהג לא ינהג ברכבו הפרטי לא ימנע ממנו להיכנס לתאונה בשאר ימות השבוע ולכן יש בעיתיות באמצעים.
2. פגיעה נחותה- נתון כי השרה בחרה באמצעי המחמיר ביותר. ולכן, היו אלטרנטיבות פחות מחמירות מהאלטרנטיבה שנבחרה. לדוגמא: ניתן להגביר אכיפה ע"י הצבת מצלמות נוספות על מנת למגר את תופעת העבריינות על הכביש.
3. תועלת מול נזק- נראה כי בעניינו, הנזק גובר על התועלת. כלל אזרחי מדינת ישראל נפגעים מהמדיניות החדשה ומנגד, התועלת לא גבוהה. המדיניות ככל הנראה לא תמגר את התאונות משום שהנפת דגל, ומניעה של נסיעה ברכב יום אחד בשבוע, שאדם יכול לבחור את יום שבת נניח, לא תביא תועלת רבה.

68

(1)